

რატომ ეზინია მთავრობას პრეზიდენტის უფლებების და რობორ განვასოროსცილოთ აბრარული რეფორმა

საქართველოს პრეზიდენტის უფლებები ისეთი ბობოქარი განხილვის საგანი გახდა, რომ თითქოს საქართველოს სხვა პრობლემები არ ანუხებდეს. თვითონ პრეზიდენტისთვისაც უკვე გასაგებია, რომ მისი უფლებები მხოლოდ ფორმალობაა, მაგრამ მანამდე, სანამ საქართველოს ახალი მთავრობის რეიტინგი არ დაეცემა.

არსებულ სიტუაციაში ხალხის რჩეულებთან დაპირისპირებას თუნდაც უმაღლესი საკონსტიტუციო უფლებების საფუძველზე - არავითარი პერსპექტივა არ აქვს. ჯაკი თვითონ პრეზიდენტმაც აღნიშნა, რომ ყველაზე დემოკრატიული კონსტიტუცია საბჭოთა კავშირს ჰქონდა, მაგრამ მისი მიღების წელს მილიონობით ადამიანის რეპრესირება მოახდინეს ყველა კონსტიტუციური უფლების დარღვევით.

განვითარებადი დემოკრატიის ქვეყნებში ნამდვილად ასე ხდება- მთავარია პოლიტიკური სიტუაცია და არა ის, რა წერია კონსტიტუციაში.

ასე რომ, პრეზიდენტის უფლებების ამოქმედება მხოლოდ ერთ მოვლენას შეუძლია - ეს არის მთავრობის რეიტინგის კატასტროფული დაცემა.

რა თქმა უნდა, არის სხვა "მორალურ-პოლიტიკური" ასპექტებიც, რომ პრეზიდენტს ასეთი დიქტატორული უფლებები არ უნდა ჰქონდეს. **თუმცა, საქართველოში პოლიტიკურ მორალზე საუბარი ჯერ-ჯერობით ძალიან ნაადრევია:** შეიძლება ხმაბალა ითქვას, რომ საქართველოს პარლამენტმა ბევრჯერ დაამტკიცა თავის უუნარობა.

ისმება კითხვა: რატომ მოელის საქართველოს ახალი მთავრობა თავისი ავტორიტეტის დაცემას ოქტომბრამდე? რა ისეთი პრობლემები დგას ქვეყნის წინაშე, რომელთა გადაჭრასაც ხელისუფლება ვერ შეძლებს?

პირველ რიგში აღსანიშნავია კანონზომიერება, რომელიც ბოლო დროს გამოიკვეთა. აღმოჩნდა რომ აჟიოტაჟური პროტესტის დაკმაყოფილება არ იწვევს ადეკვატური ეიფორიის გრძობას. ძველი მთავრობის პირობებში ისტერიულ აღმფოთებას ტარიფებისა და ფასების კატასტროფული ზრდა იწვევდა. მართალია, ახალმა მთავრობამ შეამცირა ტარიფები, მაგრამ აღმოჩნდა რომ თუნდაც მათი განახლება არ გამოიწვევდა სოციალური ფონის

გაუმჯობესებას. ღარიბი ოჯახების მოხმარება არც მანამდე ყოფილა დიდი - თუ ელენერგიაში ადრე 20-25 ლარს იხდიდნენ - ახალი ტარიფით უკვე 15-17 ლარს იხდიან. ბუნებრივ აირში კი 10 ლარის ნაცვლად 7-8 ლარს გადაიხდიან, მაგრამ თვეში 5-7 ან თუნდაც 10 ლარის ეკონომია ნამდვილად ვერ ამარცხებს სიღატაკს და ეს შელავათი ნამდვილად არ იწვევს უსაზღვრო ბედნიერების განცდას!

ამრიგად, ახალი მთავრობა იგივე პრობლემების წინაშე რჩება, რომელთა გადაჭრა ძველ მთავრობასაც საკმაოდ უჭირდა ან მისი პოლიტიკური ნება გააჩნდა!

მართალია, ახალი მთავრობის შემართება უფრო მასშტაბურია, მაგრამ იქნება კი შედეგები ასეთივე თვალშისაცემი?

პირველ რიგში აღსანიშნავია აგრარული პროგრამა - გლეხები 20 ლარიანი ნაცვლად 300 ლარიან ვაუჩერს მიიღებენ. თუმცა, ეს საჩუქარი მხოლოდ 1,25 ჰექტარზე ვრცელდება. უფასო ხვნა-თესვა ძირითადად მარცვლეული კულტურებისთვისაა განკუთვნილი. ჯერ ერთი, მთავრი პრობლემა არის არა თვითონ დახვნა

– არამედ ნათესების შემდგომი მოვლა. “ნაციონალების” მმართველობის პირველ ეტაპებზე საკმაოდ ბევრი მინა იხვნებოდა სახელმწიფო პროგრამებით, მაგრამ მათი დიდი ნაწილი გაუმარგლავე რჩებოდა და მოსავალი ფუჭდებოდა. საქართველოს სოფლებში კი მოსახლეობის 51% ცხოვრობს. თუმცა, მათი უმრავლესობა ასაკოვანი და შრომის უნარდაქვეითებული ადამიანია. ახალგაზრდობის უმეტესობა ან ქალაქად მუშაობს, ან საზღვარგარეთაა გასული – ასაკოვან ადამიანებს კი ნამდვილად არ შეუძლიათ ჰექტრობით მიწის გამარგვლა და მოსავლის აღება. სამწუხაროდ, სოფელში დარჩენილი ახალგაზრდობის უმეტესობა დომინოს თამაშით და ალკოჰოლიზმისადმი მიდრეკილებით ამტკიცებს თავის „ვაჟკაცობას“. სამწუხაროა, რომ “გეორგოსების” ახალ თაობაში მიწის დამუშავება თავის დამცირებდა ითვლება. ამ დროს კი ქართველებისგან მიტოვებულ მიწებს სიკვები ყიდულობენ და თავიანთი მებრძოლი ტრადიციების მიუხედავად მუშაობას არ თაკილობენ (ეს ის სიკვები არიან ინდირა განდი რომ მოკლეს მათი დამოუკიდებლობის არალიარების გამო).

ახლა კი ისევ სოფლის პრობლემას დაუბრუნდეთ. დაუშვით, რომ უფასოდ დახსნულ მიწებს კარგად მოუარეს – მაგრამ იქნება კი მიღებული მოსავალი საკმარისი კვლავწარმოებისთვის? 1,25 ჰა მიწის ფართობზე

შესაძლებელია მაქსიმუმ 4 ტონა სიმინდის ან ხორბლის მიღება, რაც ფულად ეკვივალენტში მაქსიმუმ 2000 ლარია. თუ აქედან ფერმერი 300 ლარს შემდგომი წლის ხვანა-თესვისთვის შეინახავს, მას მხოლოდ 1700 ლარი დარჩება – რაც ნამდვილად არაა დიდი შემოსავალი. აღნიშნული 300 ლარის შენახვაც დიდი პრობლემაა – ახალი ვაუჩერების იმედით და დევიზით “მერე რამე გამოჩნდება!” – ეს მიზეზური თანხაც ადვილად შემოეხარჯება უმრავლესობას!

ამიტომ უკეთესი იქნებოდა, თუ სუბსიდიებით დაფინანსდებოდა მრავალწლიანი კულტურები, რომელთა მოვლასაც მძიმე შრომა არ სჭირდება – შემოსავალი კი უფრო მეტი მოაქვთ.

300 ლარით შესაძლებელია 100 ნერგის ყიდვა და დარგვა, რომლებიც რამდენიმე წლის შემდეგ მინიმუმ 5 ტონა ხილს მოიხსამს. თუ ამდენი ხილის გაყიდვა ვერ მოხერხდება – იგი პირუტყვის საკვებად მაინც გამოდგება რაც გაზრდის ხორცის წარმოებას. დღესდღეობით საქართველოში ერთ სულ მოსახლეზე მხოლოდ 11 კილოგრამი ხორცი ინარმოება, რაც ძალიან დაბალი მაჩვენებელია ისეთი ქვეყნისთვის სადაც მოსახლეობის ნახევარი სოფლად ცხოვრობს. არც ხილის წარმოებაა ისეთი მასშტაბური, რომ მისი გასაღება გაჭირდეს თუნდაც შიდა ბაზარზე. საქართველოში დღესდღეობით მხოლოდ 42 კგ ხილი

ინარმოება ერთ სულ მოსახლეზე, რაც “დიეტურ” ნორმაზე ნაკლებია.

ასე რომ, ვაუჩერებით ხეხილის დარგვა-გაშენება უფრო მომგებიანი და ნაკლებად შრომატევადია. **ხეხილის გასაღების ზრდას კი თვითონ საქართველოს მოსახლეობის შემოსავლების სტიმულირება სჭირდება.**

ამ მიმართულებითაც მასშტაბური ღონისძიებებია დაგეგმილი. ერთის ნაცვლად სამი საინვესტიციო ფონდი იქმნება! ყოველ რაიონში თუ სოფელში ერთი გადამამუშავებელი საწარმო უნდა აშენდეს. მაგრამ იქნება კი ეს ინვესტიციები მომგებიანი? მთელს მსოფლიოში ყველაფრის სიჭარბეა მოთხოვნის გარდა! ინვესტორები არც ერთ დაბალმომგებიან და სარისკო შესაძლებლობასაც კი არ უშვებენ ხელიდან, რომ ჭარბი ფული დააბანდონ. პოლიტიკური სიტუაციის ოდნავი სტაბილიზაციის შემდეგ საქართველოში უცებ აღმოცენდა რამდენიმე გადამამუშავებელი კონგლომერატი – “კულა”, “მარნეული”, “ეკოფუდი”, “სანტე”, “ნიკორა” და ა.შ. ამ კომპანიებმა უკვე დაიკავეს ყველა მომგებიანი სეგმენტი და ნიშა.

დარჩა კი თუნდაც პატარა ნიშები ახალი საწარმოებისთვის? ყოფილი მთავრობის საპარტნიორო ფონდი მთელი ძალებით ცდილობდა ახალი საწარმოების გახსნას და ინვესტორების მოზიდვას, მაგრამ დიდ წარმატებებს ვერ აღწევდა. ინვესტიციები იძულებით ხორციელ-

დებოდა და სანარმოები პომპეზური გახსნიდან ორი-სამი დღის შემდეგ ჩერდებოდნენ. უმრავლესობა კი გასაღების ბაზარს ვერ პოულობდა. მაგალითად, რამდენიმე საკონსერვო ქარხანას ათეულობით ტონა ვაშლის კონცენტრატი დარჩა გაუყიდავი (**ახლად აშენებული სანარმოები როგორ იპოვნინან გასაღების ბაზარს?**).

არის შანსი, რომ ახალი პროდუქცია რუსეთის ბაზარზე უნდა გასაღდეს, მაგრამ თანამედროვე მსოფლიო ხომ ზიარჭურჭელივითაა – როდესაც რუსულ ბაზარზე ქართული ღვინოების ადგილი ევროპულმა სასმელებმა დაიკავეს – ხომ უნდა გაჩენილიყო ღვინის დეფიციტი თვითონ ევროპაში და ეს დეფიციტი ხომ ისევ ქართულ ღვინოებს უნდა შეეცოს? არავითარი დეფიციტი არ გაჩნდა.. იგივე შეიძლება ითქვას ნებისმიერ სხვა პროდუქციაზე – მით უმეტეს ხილზე და მის კონცენტრატებზე!

ნარმოებაში გეგმიურ ინვესტირებას არც ერთი სახელმწიფო აღარ ახდენს. ჯერ კიდევ 70-იან წლებში მრეწველობის რობოტიზაციამ იმდენი ადამიანი გამოანთავისუფლა, რომ მათი დასაქმება მომსახურეობის სფეროში ვერ შეძლო. მასობრივი უმუშევრობისა და “სოციალური ომების” თავიდან აცილების მიზნით ყველაზე “კაპიტალისტურმა” აშშ-მაც კი სოციალურ სფეროში დაინყო ინვესტირება. და დღეს აშშ-ს ჯანდაცვის სფეროში 22 მილიონი ადამიანი მუშაობს, სახელმწიფო აპარატში – 16 მილიონი, უშუალოდ მრეწველობაში

კი მხოლოდ 12 მილიონი. ამავდროულად უზარმაზრი თანხები იხარჯება ინფრასტრუქტურაზე, ეკოლოგიაზე და სხვა არამომგებიან სფეროებზე.

საქართველოს მთავრობა კი ყველაფერზე ეკონომიას ცდილობს, რაც ერთობლივ მოთხოვნას ამცირებს.

თითქოსდა “ამერიკულ” გზას დაადგინენ მხოლოდ ერთ სფეროში – შემოიღეს რა ჯანდაცვის საყოველთაო სისტემა. მაგრამ ესეც უფრო პოპულისტური ნაბიჯია, ვიდრე ეკონომიკურ ზრდაზე გათვლილი ღონისძიება, რადგან ამ სადაზღვევო თანხებიდან მედპერსონალს მიზეზური წილი რჩება. მოგების დიდი ნაწილი ისევ ერთეულების ჯიბეებში ილექება. აშშ-ში კი ექიმის თვიური ანაზღაურება თავის სადაზღვევო პრემიებით 14 000 დოლარს აღწევს.

რა თქმა უნდა საქართველოს არ აქვს ისეთი მასშტაბური მრეწველობა რომელშიდაც უზარმაზარი ზედმეტი ღირებულება იქმნება, მაგრამ ირიბად ჩვენი ქვეყანა ზუსტად რომ ევრო-ამერიკის ზედმეტი ღირებულებით ირჩენს თავს. და ეს ხდება საზღვარგარეთ დასაქმებული ქართველების საშუალებით. ზუსტად მათი გადმორიცხული ფულის საფუძველზე იმპორტი სამჯერ აღემატება ექსპორტს და სახელმწიფო ბიუჯეტს იმპორტისგან ამოღებული გადასახადებით ივსება ძირითადად.

შიდა პოტენციალის ამოქმედება მხოლოდ ორ სფეროშია პერსპექტიული – ესაა სოფლის მეურნეობა და მაღალი ტექნოლოგიები.

300 ლარიანი ვაუჩერი რომ აგრარულ სექტორს ვერ განავითარებს – ეს თავისთავად ცხადია. **ევროპის სოფლის მეურნეობა ტოტალურად სუბსიდირდება, მაგრამ მაინც უჭირს თვითშენარჩუნება.**

მაგალითად, აშშ-ში თითო ფუტკრის სკა 400 დოლარით სუბსიდირდება. საქართველოში რომ ასეთი სუბსიდია შემოიღონ – ალბათ მთელს ქვეყანას “ლევად” გაფორმებული სკები წალეკავენ – ნამდვილ ფუტკარს კი მხოლოდ ერთეული ენთუზიასტები მოუვლიან!

ინოვაციურ სფეროში ჯერ-ჯერობით ასეთი მინიმალური “ვაუჩერებიც” არაა გათვალისწინებული. **წინანდელი და ახლანდელი მთავრობა ლამის ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ ბათუმის ტექნოლოგიური უნივერსიტეტის მშენებლობაში, მაგრამ ეს სფეროც პარტიული პროპაგანდის ქვეგანყოფილებად გადაიქცა.**

იქ დასაქმებული ადამიანები უმეტესად თავიანთი პარტიული ბოსების ქება-დიდებათი არიან დაკავებულნი, რისთვისაც საკმაოდ მოკრძალებულ გრანტებს ღებულობენ და თან ნაკლებად პერსპექტიული ფანტაზიებისთვის.

ზემომგებიანი და პერსპექტიული ინოვაციები კი ისევ იგნორირებული რჩება ისევე იგივე ბიუროკრატიული სტერეოტიპების გამო, რაც ან უკვე “გარდაცვლილ” საბჭოთა კავშირში არსებობდა.

კობა ბინაძე